

УДК 7.06.314/316

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/65-1-6>**Юлія БОБРОВНИК,***orcid.org/0009-0004-3194-3500*

завідувач відділення народної хореографії, викладач хореографічних дисциплін
Коледжу хореографічного мистецтва
«Київська муніципальна академія танцю імені Серґа Лифаря»
(Київ, Україна) *ostrolyulia@gmail.com*

Валентина НЕДІЛЬКО,*orcid.org/0009-0009-3674-8129*

старший викладач кафедри теоретичних дисциплін
Коледжу хореографічного мистецтва
«Київська муніципальна академія танцю імені Серґа Лифаря»
(Київ, Україна) *n.valentina@ukr.net*

Світлана НЕЖИВА,*orcid.org/0009-0002-2800-4495*

старший викладач кафедри теоретичних дисциплін
Коледжу хореографічного мистецтва
«Київська муніципальна академія танцю імені Серґа Лифаря»
(Київ, Україна) *gan9891@bigmir.net*

СОЦІОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО АНАЛІЗУ ВЗАЄМОДІЇ МИСТЕЦТВА ТА СУСПІЛЬСТВА: ВПЛИВ, СПРИЙНЯТТЯ ТА РОЛЬ У КУЛЬТУРНОМУ РОЗВИТКУ

Робота присвячена соціологічному підходу до аналізу взаємодії мистецтва та суспільства. Досліджуються вплив, сприйняття та роль мистецтва у культурному розвитку. Сучасне суспільство стикається зі складними викликами глобалізації та технологічного прогресу, які впливають на художні процеси та культурні стандарти. Практична цінність даної роботи полягає в тому, що вона допомагає глибше зрозуміти взаємозв'язок між мистецтвом та суспільством з соціологічної перспективи. Вивчення впливу, сприйняття та ролі мистецтва у культурному розвитку має безпосередній вплив на різні аспекти нашого сучасного життя. У статті здійснений аналіз того як мистецтво впливає на суспільні зміни, формує ідентичність та ставлення до культурних цінностей. Зазначено, що митці стають агентами змін, які впливають на громадську думку, переконання та соціальні процеси. Дослідження охоплює різні аспекти мистецтва – від впливу на соціальну мобільність до сприяння комунікації та ідентифікації спільнот. Звернено увагу на те, що мистецтво також виконує важливу роль у комунікації та спілкуванні, зміцнюючи взаєморозуміння та об'єднання різних спільнот. Художні твори можуть бути мовою, яка об'єднує людей незалежно від їхніх культурних відмінностей. Вказано, що аналіз міжнародного культурного обміну через мистецтво сприяє зближенню культур та сприяє розвитку толерантності та взаємоповаги. Він сприяє розширенню горизонтів і сприйняття різних культурних виразів. Аналізуються також виклики, що стоять перед мистецтвом у контексті глобалізації, і необхідність збереження культурної різноманітності. Висновки з цього дослідження допоможуть краще зрозуміти роль мистецтва у сучасному світі та його значення для культурного розвитку. Стаття поєднує соціологічний аналіз із культурологічним та мистецтвознавчим дослідженнями, що дозволяє зрозуміти комплексний вплив мистецтва на суспільство.

Ключові слова: мистецтво, соціологічний підхід, глобалізація, комунікація, міжкультурний діалог, соціальна мобільність, художні твори.

Yuliia BOBROVNYK,

orcid.org/0009-0004-3194-3500

Head of the Department of Folk Choreography

Lecturer of Choreographic Disciplines

College of Choreographic art "Kyiv Municipal Dance Academy named after Serzh Lifar"

(Kyiv, Ukraine) ostrolyulia@gmail.com

Valentyna NEDILKO,

orcid.org/0009-0009-3674-8129

Senior Lecturer at the Department of Theoretical Disciplines

College of Choreographic art "Kyiv Municipal Dance Academy named after Serzh Lifar"

(Kyiv, Ukraine) n.valentuna@ukr.net

Svitlana NEZHIVA,

orcid.org/0009-0002-2800-4495

Senior Lecturer at the Department of Theoretical Disciplines

College of Choreographic art "Kyiv Municipal Dance Academy named after Serzh Lifar"

(Kyiv, Ukraine) gan9891@bigmir.net

SOCIOLOGICAL APPROACH TO ANALYZING THE INTERACTION OF ART AND SOCIETY: IMPACT, PERCEPTION, AND ROLE IN CULTURAL DEVELOPMENT

The paper is devoted to a sociological approach to the analysis of the interaction between art and society. It explores the impact, perception, and role of art in cultural development. Contemporary society faces complex challenges posed by globalization and technological progress, which influence artistic processes and cultural standards. The practical significance of this work lies in providing a deeper understanding of the relationship between art and society from a sociological perspective. Studying the impact, perception, and role of art in cultural development has a direct influence on various aspects of modern life. The paper analyzes how art influences social changes, shapes identity, and attitudes towards cultural values. It highlights that artists become agents of change, influencing public opinion, beliefs, and social processes. The research encompasses various aspects of art – from its influence on social mobility to fostering communication and community identification. Attention is drawn to the fact that art also plays a crucial role in communication and social cohesion, strengthening mutual understanding and uniting diverse communities. Artworks can be a language that unites people regardless of their cultural differences. The analysis of international cultural exchange through art promotes cultural convergence and fosters tolerance and mutual respect. It contributes to expanding horizons and understanding different cultural expressions. The paper also examines the challenges that art faces in the context of globalization and the necessity of preserving cultural diversity. The conclusions from this research will help better comprehend the role of art in the contemporary world and its significance for cultural development. The paper combines sociological analysis with cultural and art studies, providing a comprehensive understanding of the profound impact of art on society.

Key words: *art, sociological approach, globalization, communication, intercultural dialogue, social mobility, artworks.*

Постановка проблеми. Мистецтво, як важлива сфера культурної діяльності людства, завжди займало центральне місце в житті суспільства. Воно не лише відображає наші ідеали, емоції та ставлення до навколишнього світу, але й здійснює безпосередній вплив на культурний розвиток, соціальні зміни та формування колективної ідентичності. Аналіз взаємодії мистецтва та суспільства є однією з ключових галузей соціології мистецтва, що досліджує взаємовідносини між художниками, творами мистецтва та суспільним оточенням.

Заглиблюючись у цю тематику, ми отримуємо можливість краще зрозуміти, як мистецтво впливає на наше життя, як його сприймає суспільство та яку роль воно відіграє у формуванні цінностей,

світогляду та ментальності людей. Соціологічний підхід дозволяє розглядати мистецтво як не просто ізольовані твори, а як складову частину культурного контексту, що переплітається з історією, політикою, економікою та іншими соціальними аспектами.

Соціологічний підхід до аналізу взаємодії мистецтва та суспільства стає ключовим інструментом для осмислення історії та динаміки культурного розвитку, а також допомагає розкрити ті зміни, які відбуваються у нашому сприйнятті мистецтва під впливом суспільства, і навпаки, як мистецтво змінює саме суспільство.

Аналіз досліджень. Аналіз досліджень щодо взаємодії мистецтва та суспільства з соціологічного підходу показує, що ця тема є досить різно-

аспектною та має великий інтерес для науковців, культурологів, артистів та громадськості взагалі. Дослідження засвідчують, що мистецтво відіграє важливу роль у сучасному суспільстві та має значний вплив на культурний розвиток. Робота ґрунтується на аналізі науково-методичної літератури, наукових статей, періодичних видань та напрацьовань сучасних та попередніх вчених і дослідників, серед них: Т. М. Никоненко, О. В. Калініченко, Б. М. Мазур, Л. Л. Стеценко, М. Шкрібляк тощо.

Мета статті: вивчення та аналіз взаємодії мистецтва та суспільства крізь призму соціологічного підходу.

Виклад основного матеріалу. Мистецтво завжди було віддзеркаленням культурного життя суспільства. Воно є результатом взаємодії художника з соціокультурним оточенням, де народжується ідея, інсайт, який потім матеріалізується в творчому акті. Культурні, етнічні, релігійні та історичні фактори надають мистецтву унікальність і глибину, що формує його значення та сприйняття в суспільстві.

Починаючи з творчого процесу, мистецтво надихається всім, що нас оточує. Культурний контекст, в якому художник живе, працює та розвивається, має прямий вплив на його творчу практику. Традиції, обряди, звичаї, історичні події та емоції – усе це формує палітру ідеальних фарб для художника, на якій він створює свої шедеври.

Зважаючи на культурні особливості та ідентичність народу, мистецтво може виражати національний характер та духовність. Наприклад, український живопис відображає традиції українського села, його красу та простоту, а іспанська живописна школа Голгофу відображає вплив християнської релігії на культуру і традиції Іспанії (Тормахова, 2015: 11).

Сприйняття мистецтва також сильно залежить від культурного контексту суспільства. Кожна культура має свої власні системи цінностей, ідеології та стереотипи, які формують інтерпретацію художніх творів.

Слід зазначити, що мистецтво, як виразна форма культурної діяльності, грає невід'ємну роль у суспільстві, сприяючи вираженню ідентичності, культурних цінностей, ідеологій та політичних поглядів. Воно стає не лише засобом самовираження для художників, але й важливим інструментом для формування громадянської свідомості та сприйняття суспільних змін.

В першу чергу, мистецтво відіграє ключову роль у вираженні ідентичності кожної культури та народу. Використовуючи різні художні форми, художники переносять на полотно, на сцену чи

в інші мистецькі твори свої уявлення про красу, історію, традиції та спосіб життя своєї культури. Це дозволяє зберегти і передати наступним поколінням цінність та унікальність культурної спадщини (Никоненко, Калініченко, 2011: 126–127).

Мистецтво також впливає на формування громадянської свідомості, сприяючи обговоренню важливих суспільних проблем, політичних змін та ідеологічних питань. Через мистецькі твори художники можуть активізувати громадську думку, підтримуючи рухи за права людини, рівність та соціальну справедливість. Таке використання мистецтва може стати інструментом для змін у суспільстві та побудови більш прогресивної спільноти.

Третім аспектом ролі мистецтва є вплив на формування культурних цінностей та ідеологій. Художні твори можуть впливати на формування системи цінностей людей, виробляючи нові стереотипи та переосмислюючи існуючі. Мистецтво може сприяти розширенню горизонтів сприйняття світу, поширювати культурний плюралізм та сприяти взаєморозумінню між різними культурами.

Зважаючи на сильний вплив мистецтва на суспільство, його роль стає неоціненною. Однак, варто пам'ятати, що мистецтво може викликати контрверсії і різні інтерпретації, і це важливо для нашого розвитку як суспільства. Відкритий діалог та розмова про художні твори допомагає нам більше розуміти одне одного та сприяє зміцненню громадянської свідомості (Животкова, 2008: 39).

Естетичний досвід – це непересічна інтерпретація, яку ми маємо при контакті з мистецтвом. Він ґрунтується на відчуттях, емоціях, а також на наших особистих переконаннях і досвіді. Із самого початку людство прагнуло до виразного сприйняття світу, до пошуку прекрасного і гармонійного у ньому. Естетичний досвід мистецтва не лише дозволяє нам сприймати його як естетичне задоволення, але і впливає на наш пізнавальний процес та взаємодію зі світом.

При сприйнятті мистецтва, є декілька аспектів, що сприяють його естетичній привабливості:

– Форма і композиція. Композиція мистецьких творів має велике значення для їх естетичного сприйняття. Впорядкованість, баланс, ритм та пропорції можуть створювати гармонійні образи, які відбиваються в наших почуттях і викликають позитивні реакції.

– Колір і світло. Вибір кольорів і використання світла в художніх творах може впливати на наше настрій і емоційний стан. Яскраві, насичені кольори можуть викликати радість і енергію, тоді

як спокійні тони можуть створювати відчуття спокою і гармонії.

– Емоційна сила. Мистецтво, що вражає нас емоційно, має особливий естетичний вплив. Здатність художника передати свої почуття та емоції в творі забезпечує глибоке співпереживання з глядачем або слухачем.

– Оригінальність та новаторство. Мистецтво, що пропонує щось нове, непередбачуване та оригінальне, привертає увагу і стимулює нашу естетичну спроможність. Інтерес до експериментів та нестандартних підходів відкриває нові горизонти для сприйняття (Мазур, 2020: 35–36).

Однак, естетичний досвід є індивідуальним для кожної особи і залежить від ряду факторів:

– Культурні впливи можуть визначати, що сприймається як прекрасне або естетично приємне. Різні культури можуть мати різні норми та стандарти краси.

– Соціальний статус та освіта також можуть впливати на естетичний досвід. Знання, освіченість та інтелектуальний рівень можуть розширити сприйняття і розуміння мистецтва.

– Індивідуальні риси особистості, життєвий досвід, травматичні події та радості – все це може впливати на те, як ми сприймаємо художні твори (Стеценко, 2012: 42)

Зважаючи на різноманітність факторів, що впливають на естетичний досвід, можна зрозуміти, чому реакції людей на різноманітні художні форми, стилі та техніки можуть бути настільки різноманітними. Мистецтво має унікальну здатність об'єднувати та роз'єднувати нас, створюючи безмежний світ естетичних можливостей та вражень.

Як вже зазначалося, мистецтво – невід'ємна складова культурного життя і воно здійснює неабиякий вплив на розвиток культури та суспільства в цілому. Воно виступає не лише як форма самовираження художників, але і як могутній каталізатор різноманітних змін, що відбуваються у суспільстві. Культурний розвиток через мистецтво включає в себе багато аспектів, включаючи освіту, науковий прогрес, інновації та міжкультурний діалог.

Мистецтво є важливим компонентом навчальних програм і сприяє розвитку критичного мислення, креативності та емоційного інтелекту у студентів.

Мистецтво також здатне стимулювати науковий прогрес та інновації. Художники, використовуючи новаторські технології та матеріали, відкривають нові можливості для творчості та впровадження інновацій у суспільство.

Мистецтво є могутнім інструментом міжкультурного діалогу. Воно допомагає зменшити бар'єри між різними культурами і сприяє обміну думками, ідеями та культурними цінностями. Мистецтво перетворюється на мову, що об'єднує нас, і може сприяти збереженню і популяризації культурних традицій та спадщини.

Крім того, мистецтво може викликати соціальні зміни і підтримувати рухи за соціальну справедливість. Через свою емоційну силу, воно спонукає глядачів та слухачів до роздумів про суспільні проблеми та стимулює дії на шляху до покращення життя людей (Никоненко, Сахно, 2013: 98–99).

Доцільно звернути увагу на особливості впливу мистецтва на соціальну мобільність. Соціальна мобільність – це процес, коли люди мають можливість підвищити свій статус та змінити соціальний прошарок у суспільстві. Це важливий аспект для розвитку більш справедливого суспільства, де усім надаються рівні можливості для розвитку та досягнення своїх цілей. Мистецтво може впливати на соціальну мобільність, надаючи людям з різних соціальних шарів можливість змінити своє життя та отримати нові перспективи. Мистецтво може впливати на уявлення суспільства про різні професії та ролі. Художні твори можуть відображати різноманітність реальності і розкривати нові аспекти життя, що сприяє переоцінці стереотипів і консервативних уявлень.

Мистецтво виступає як потужний засіб комунікації та формування ідентичності різних спільнот. Воно перетворюється на мову, що об'єднує людей, незалежно від їхнього віку, статусу, культурного походження чи світогляду. Мистецтво допомагає відтворити та висловити наші почуття, думки, цінності та переживання, зближуючи нас в єдиній гармонійній спільноті.

Мистецтво сприяє комунікації. Це особлива мова, що оперує образами, символами та емоціями, які виражають складні почуття та думки. Художні твори дозволяють нам зв'язатися з іншими людьми на рівні глибокого співчуття та співпереживання. Наприклад, картина чи музика можуть викликати сильні емоції і надихати на обговорення та обмін ідеями. Через спільне переживання творів мистецтва формується міцна комунікативна платформа, що допомагає зблизити людей з різних соціокультурних середовищ.

Мистецтво об'єднує людей навколо спільних ідей, цінностей та культурних традицій. Наприклад, національна музика, танці або образотворче мистецтво можуть стати символами об'єднання для етнічних чи національних спільнот. Такі

твори мистецтва підтримують почуття гордості за власне походження та належність до певної групи, що зміцнює соціальну співдружність (Рупташ, Шкрібляк, 2020: 201–202).

Мистецтво може стати ефективним засобом протидії стереотипам і ксенофобії. Цінність мистецтва полягає в його здатності відкривати нові горизонти та допомагати розуміти різноманітність світоглядів та переконань.

Важливим фактом є те, що мистецтво виступає не тільки як засіб естетичного задоволення і самовираження, але і як потужний інструмент для зміни соціальних норм та контролю над суспільством. Митці використовують свої твори для формування певних переконань, впливу на громадську думку та соціальні процеси:

– Мистецтво може бути засобом підпорядкування, особливо у контексті політичної влади. Історія засвідчує випадки, коли політичні режими використовували художні твори для підсилення своєї легітимності, вирішення політичних завдань та переконання мас до підтримки їхніх ідеологій. Це може включати відображення політичних лідерів у позитивному світлі, викривлення фактів або створення пропагандистських зображень, що спрямовані на маніпулювання свідомістю аудиторії.

– Художники використовують мистецтво для зміни соціальних норм і стереотипів, а також для висвітлення проблем та нерівностей у суспільстві. Вони можуть створювати проникливі твори, що викликають гострі емоції та підсилюють усвідомлення соціальних проблем. Наприклад, мистецтво може нагадувати про важливі питання, такі як права людини, екологічні кризи, гендерна нерівність тощо. Ці твори можуть стати поштовхом до дії і зміни відношення громадян до соціальних проблем.

– Мистецтво може використовуватися для створення альтернативних наративів та ідентичностей, що спрямовані на підтримку меншості або маргіналізованих груп. Це може стати інструментом для зміни сприйняття і ставлення суспільства до різних соціальних категорій, таких як мігранти, люди з обмеженими можливостями тощо. Відтворення реалій та досвіду таких груп у мистецьких творах може сприяти розумінню та співпереживанню з їхніми проблемами, що веде до більшої толерантності та рівноправності у суспільстві (Тормахова, 2015: 15–16).

Висновки. Отже, мистецтво в епоху глобалізації має величезний вплив на сучасне суспільство, змінюючи культурну різноманітність та сприяючи інтернаціональному культурному обміну. Художники використовують свої твори, щоб зберегти традиції та ідентичність різних культур, утвердити свій голос та нагадати про важливі проблеми сучасності. Вони стають посередниками між різними культурами, створюючи творчі мости для інтернаціонального діалогу та співпраці.

Завдяки глобалізації, мистецтво стає більш доступним для світової аудиторії, забезпечуючи глядачам можливість познайомитися з різноманітністю художніх форм, стилів та технік з усього світу. Цей культурний обмін збагачує культурне сприйняття і розширює світогляд, сприяючи толерантному взаєморозумінню між людьми різних країн та національностей.

Однак, в умовах глобалізації необхідно зберігати баланс між універсальністю та збереженням культурної різноманітності. Мистецтво має важливу місію в збереженні культурних цінностей та традицій, що робить його вкрай важливим інструментом для сучасного суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Животкова О. В. Мистецтво як форма вираження свідомості суспільства. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2008. № 5. С. 38–41.
2. Мазур Б. М. Сучасне мистецтво як інструмент формування свідомості суспільства. *Мистецтвознавчі записки. Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація*. Вип. 37. 2020. С. 34–37.
3. Никоненко Т. М., Калініченко О. В. Роль мистецтва в соціокультурній стратифікації суспільства. *Вісник Національного авіаційного університету. Філософія. Культурологія*. 2011. № 2. С. 124–128.
4. Никоненко Т. М., Сахно К. Соціологічні компоненти взаємодії мистецтва і суспільства. *Теорія та практика дизайну*. 2013. Вип. 3. С. 95–103.
5. Рупташ О., Шкрібляк М. Сучасна стратегія розвитку національної культури: теоретичні аспекти, соціальноправові гарантії та практичні моделі реалізації. *Феномен культури у гуманітарному дискурсі*. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2020. С. 186–208.
6. Стеценко Л. Л. Соціологічні погляди на мистецтво в контексті сучасної естетики. *Гуманітарний часопис*. 2012. № 3. С. 38–45.
7. Тормахова А. До проблеми розвитку сучасної музичної культури. *Університетська кафедра*. 2015. № 4. С. 7–16.

REFERENCES

1. Zhivotkova O. V. (2008) Mystetstvo yak forma vyrazhennia svidomosti suspilstva [Art as a form of expression of social consciousness] *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv*, 5. 38–41. [in Ukrainian].
2. Mazur B. M. (2020) Suchasne mystetstvo yak instrument formuvannia svidomosti suspilstva [Modern art as a tool for shaping society's consciousness] *Mystetstvoznavchi zapysky. Obrazotvorche mystetstvo, dekoratyvne mystetstvo, restavratsiia*, 37. 34–37. [in Ukrainian].
3. Nikonenko T. M., Kalinichenko O. V. (2011) Rol mystetstva v sotsiokulturnii stratyfikatsii suspilstva [The role of art in sociocultural stratification of society] *Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu. Filosofii. Kulturolohiia*, 2. 124–128. [in Ukrainian].
4. Nikonenko T. M., Sakhno K. (2013) Sotsiolohichni komponenty vzaiemodii mystetstva i suspilstva [Sociological components of the interaction of art and society] *Teoriia ta praktyka dyzainu*, 3. 95–103. [in Ukrainian].
5. Ruptash O., Shkriblyak M. (2020) Suchasna stratehiia rozvytku natsionalnoi kultury: teoretychni aspekty, sotsialno-pravovi harantii ta praktychni modeli realizatsii [Modern strategy for the development of national culture: theoretical aspects, social and legal guarantees and practical models of implementation] *Fenomen kultury u humanitarnomu dyskursi. Chernivtsi: Chernivets. nats. un-t im. Yu. Fedkovycha*, 186–208. [in Ukrainian].
6. Stetsenko L. L. (2012) Sotsiolohichni pohliady na mystetstvo v konteksti suchasnoi estetyky [Sociological views on art in the context of modern aesthetics] *Humanitarnyi chasopys*, 3. 38–45. [in Ukrainian].
7. Tormakhova A. (2015) Do problemy rozvytku suchasnoi muzychnoi kultury [To the problem of development of modern musical culture] *Universytetska kafedra*, 4. 7–16. [in Ukrainian].